

Te Pipiwharaura, He Kupu Whakamarama.

Nama 25.

GISBORNE.

Māhe 1900.

TE WHAKAMA.

I te whākorero a Te Tatana, kai whakaako o Te Aute, i panuitia te whakarapopotanga i te **NAMA 19 o 'TE PIPIWHARAURA'** i mea tūia tangata no te Māori ano tetahi he, ara no nga matua, i kaha ai te puremu o a rāua tamariki - "kei te paru o te kupu, kei te kore o tenei mea o te whakama e whakataparia hei taonga ma a ratou tamahine." He mea tūio nui rawa tenei hei whakaarohanga ma te Māori, mehemea rāua e hiahia ana kia tipu a ratou tamahine i runga i te ingoa pai, i te makenu-kore, i te taitamahinetanga. Ki te ngaro tenei mea te whakama i te tamaiti wahine ko tona matenga ano tena, ko tona tino weriweritanga, ko tona rerenga ki te apouri. Whanau ana mai te wahine whakama kia ana e te Atua te purapura o te whakama k. roto o tona ngakau. He maha nga mahi, me nga kupu e pai me a iho ana ki te tūro atu, me te whakarongo a te tamaiti tane, otira he mea whakama rawa ki te tamaiti wahine, he mea hei whakamunura i ona papatunga. E tino wehi ana te pakeha kei rongo a ratou wahine, me a ratou tamahine i nga korero kino, i nga kanga, he mea whakama hoki ki te wahine. Ko tenei ta whakama o te wahine he mea whakato na te kai-hanga ki roto o te poho hei whakaingohohē i a ratou, hei whakaaroa, hei pupuri i a ratou kei rere toto ki te kino. Ki te ki a Te Tatana ko t. Maori ano ki te patu i te purapura o te whakama i whakatoka nei e te Atua ki roto i nga ngakau o a ratou tamahine. I te taonga o te tamaiti wahine ki te kura ka whakarāhia tona whakama ki nga mahi kino e nga whakaaranga e homai ana ki a ia, oti a i tona hokinga mai ki te kōinga ka whawhāitia te whakama i roto i a ia. I te tuatahi ka nui tona wetiwei ki nga korero whakaitiāriha e rongo ana ia, ka nui te oho o tona wairua, otira ia ra, ia ra e rongo tonu ana ia, ana wai ra kua kore nea

Iho ia e oho ki te rongo ia i nga kapu kino, engari paē ki kata i etahi takiwa. Ko te purapura o te whakama kua pirau haere i roto i tona ngakau. Ka kua te pa i a ki nga teihana hipi, hei pirihō; hei reira ka rongo ia i nga korero kino katoa, ka tae mai nga tamaiti tane ki a ia tinianā, a mai ai; kaore i te whakaitiaki atu. I te tuatari ka tohu, i te ranga kua kore noa tūio e aro ake. Ko te whakama kei te patu i roto i a ia, kua mutu tona wetiwei mo te kino. I te taonga o te kamikani ka haere ia. I mua e kino ana ia ki te kamikani, imaiānei kua tūia pai me a iho, he maha ngahau. Ka kamikani ka awiria ia e nga tū tamariki tane katoa, pai, kino, kiro rawa atu; kaore hoki he whiriwhiri imaiānei. Kua ngaro tona whakama, a i te ngatonga o te whakama, ka ngaro tona wehinga, tona tapunga; kua kore nga tamariki tane e wehi ki te korero atu ki a ia, kua ata hoki te huarahi, kua heke iho te anahera i tona tōru ma kia awiria tona hope e nga tū ga'inga puremu o te reuera. Te ngar ma'ga o te whakama he puremu te matunga - e kore e kua te tono i a ia kia takakino i tona pūbingo, kia takatakahi i tona ingoa at-dua ki roto o te paru. Kua taka, kua taka, he arābera! Tanghia, kia māngi te rimita! Ka matu te whakama i roto i te poho o te tamaiti wahine, e kore e na kua puremu, a te putanga ki waho he pūma pūro hei tohu ki te ao i tona takanga iho i te turanga tapu o te taitamahine.

Kei te mohio tonu au he korero takaha tenei ki rero, he korero whakama, otira na e ki o taku ngakau i te pouri i te aroha ki nga tamariki wahine kua weriweri nei, kua taka nei, a he whakaaro hoki me kore nga matua e kaha ki te tiaki i a ratou potiki wahine kei uru ki te whakamānganga nui atu. Kaore hoki he mate nui atu i tenei e pa mai ki te tamaiti wahine, ara te whanau i te tamaiti pouro. E koro ma, e kui ma, e tama ma, kia manaaki kia aroha, kia tupato i a koutou tamahine,